

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Кузьмін Едуард Едуардович</i> ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «МІЖНАРОДНОГО ПОКАРАННЯ»	189
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	191
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна, Рудецька Поліна Андріївна</i> ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	193
<i>Невара Лілія Михайлівна, Колесник Михайло Ігорович</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	195
<i>Невара Лілія Михайлівна, Красник Вікторія Михайлівна</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	198
<i>Невара Лілія Михайлівна, Проніна Наталія Ігорівна</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	200
<i>Невара Лілія Михайлівна, Фесюн Ольга Костянтинівна</i> ПРАВО НА ПОСТМОРТАЛЬНУ РЕПРОДУКЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	203
<i>Федорова Тетяна Сергіївна, Дронов Владислав Юрійович</i> МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ	205
<i>Цибульська Ольга Юріївна</i> AROSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	207
<i>Гребенюк Дмитро Олегович</i> ЗАКОНОДАВЧА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ З ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ОРГАНАМИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС	209
<i>Бурдюжа Олександр Миколайович</i> НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС	211
<i>Галат Владислав Ігорович</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ В 21 СТОЛІТТІ	213
<i>Джевага-Третякова Світлана Юріївна</i> УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ	216
<i>Жакун Маргарита Юріївна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	218
<i>Левченко Ігор Сергійович</i> ПРАВО ВИБОРУ КРАЇНИ ПРИТУЛКУ ВСЕРЕДИНІ ЄС В СВІТЛІ НАПЛИВУ БІЖЕНЦІВ, ВИКЛИКАНОГО АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ.	221
<i>Луцан Алла Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВ ЖІНОК В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ.	223
<i>Марченко Дмитро Вікторович</i> СКЛАДНОЩІ ВИБОРУ ЗАСТОСОВАНОГО ПРАВА ТА ФОРМИ ДОГОВОРУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	225
<i>Редченко Ярослав Олександрович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	227
<i>Самойлюк Дмитро Геннадійович</i> ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.	229
<i>Чернявський Марк Віталійович</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ	230
СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Кормич Борис Анатолійович</i> ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС . . .	233
<i>Аверочкина Тетяна Володимирівна</i> ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ.	235
<i>Федотов Олексій Павлович</i> УКРУПНЕННЯ МИТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ.	238

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Використання систем штучного інтелекту (ШІ) у міжнародних збройних конфліктах представляє собою новий аспект в еволюції військових технологій та стратегій. Штучний інтелект може мати вирішальне значення для вирішення різних аспектів конфліктів, включаючи розвідку, визначення цілей, прийняття рішень та стратегічне планування.

Поки країни готуються до масового розгортання смертоносних автономних систем зброї, штучний інтелект інтегрується в операції безпілотників і для підтримки прийняття рішень людьми під час конфліктів по всьому світу. Інтенсивне використання штучного інтелекту військовими силами по всьому світу відображає нові реалії сучасних конфліктів та розвиток військових технологій. Інтеграція штучного інтелекту у безпілотники та інші військові системи дозволяє збільшити ефективність та точність військових операцій, зменшуючи при цьому ризик для власних військових та цивільного населення.

Незважаючи на те, що війни на суші та на морі тривають століттями, все, що пов'язано зі штучним інтелектом, все ще перебуває в зародковому стані. При цьому вже існує кілька реалістичних застосувань штучного інтелекту в контексті збройного конфлікту, про що свідчать, наприклад, нещодавні заяви офіцерів ізраїльської армії про те, що штучний інтелект є невід'ємною частиною їхнього військового арсеналу. Поточні застосування військового ШІ дуже різноманітні. Вони варіюються від підтримки в цільовому циклі та веденні бойових дій загалом, використання для ворожої діяльності в кіберпросторі та для цілей розвідки, спостереження та розвідки, до розгортання ШІ в контексті так званої «інформаційної війни» [1].

Одним із основних напрямків використання штучного інтелекту в збройних конфліктах є автоматизація та покращення процесів розвідки. Системи штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних з різних джерел, включаючи супутникові знімки, розвідувальні звіти та соціальні медіа, для виявлення ворожих позицій, руху військ та інших ключових інформаційних показників. Крім того, системи штучного інтелекту можуть бути використані для прогнозування розвитку конфлікту та визначення оптимальних стратегій дій. ШІ може моделювати різні сценарії розвитку подій на основі історичних даних та поточної ситуації на полі бою, допомагаючи військовим командирам приймати обґрунтовані рішення.

Застосування систем штучного інтелекту також може підвищити ефективність військових операцій та зменшити втрати серед цивільного населення. Наприклад, автономні військові дрони, обладнані штучним інтелектом, можуть виконувати точніші та краще зорієнтовані атаки на ворожі цілі, уникати цивільних жертв та мінімізувати ризик для власних військових.

Підсумовуючи, можемо визначити наступні сфери та форми, де системи штучного інтелекту у міжнародному збройному конфлікті можуть використовуватись:

1. *Інтеграція в системи зброї, зокрема автономні системи зброї.* Системи штучного інтелекту можуть бути інтегровані безпосередньо у різноманітні збройні системи, зокрема в автономні системи зброї. Це може включати автономні військові дрони, безпілотні танки, ракетні комплекси та інші типи озброєння. Системи штучного інтелекту можуть вдосконалити функціональні можливості цих систем, забезпечуючи їм здатність автономно виявляти, визначати та атакувати ворожі цілі з високою точністю та швидкістю реакції. Інтеграція штучного інтелекту в системи автономної зброї може зробити їх більш ефективними у веденні бойових дій, зменшуючи залежність від людського фактору та збільшуючи швидкість реагування на зміни

на полі бою. Однак це також створює етичні та правові виклики, пов'язані з використанням автономних систем зброї та здатністю штучного інтелекту до самостійного вирішення процесів застосування сили.

2. *Використання в кібер- та інформаційних операціях.* Системи штучного інтелекту відіграють важливу роль у кібер- та інформаційних операціях в міжнародних збройних конфліктах. Це включає в себе використання штучного інтелекту для аналізу та обробки великих обсягів даних з метою виявлення та аналізу потенційних загроз кібербезпеці та інформаційних атак. Системи штучного інтелекту можуть виявляти аномальні патерни в мережевому трафіку, ідентифікувати потенційні кіберзагрози та атаки, а також допомагати у прогнозуванні та уникненні кібернетичних загроз. Крім того, вони можуть бути використані для автоматизації процесів виявлення та відновлення після атак, що дозволяє швидше реагувати на інциденти та зменшує час простою систем. Однак варто враховувати, що зростаюча роль штучного інтелекту в кібер- та інформаційних операціях також відкриває нові виклики з точки зору кібербезпеки та приватності. Зловмисники можуть використовувати технології штучного інтелекту для створення більш складних та ефективних кібератак, що вимагає постійного розвитку та вдосконалення захисних механізмів та стратегій протидії.

3. *Підтримка військових «систем підтримки прийняття рішень».* Системи штучного інтелекту можуть бути використані для підтримки військових систем прийняття рішень, що допомагають командуванню та управлінню військами аналізувати великі обсяги даних, прогнозувати ризики та визначати оптимальні стратегії дій. Це може включати системи аналізу військової інформації, системи прогнозування розвитку ситуації на полі бою, а також системи планування та координації військових операцій. Штучний інтелект може вдосконалити роботу військових аналітичних центрів та оперативних штабів, допомагаючи військовим командирам отримувати швидку та об'єктивну інформацію для прийняття стратегічних та тактичних рішень. Аналітичні системи штучного інтелекту можуть швидко обробляти великі обсяги даних з різних джерел, включаючи розвідувальну інформацію, звіти про військові дії та інші джерела, для виявлення ключових трендів та шляхів вирішення конфлікту. Такий підхід дозволяє військовим командирам більш ефективно реагувати на зміни на полі бою та приймати обґрунтовані рішення, забезпечуючи успішний перебіг військових операцій та знижуючи ризик для власних військ.

Отже, використання систем штучного інтелекту у міжнародних збройних конфліктах відкриває перед людством як нові перспективи, так і виклики у военній сфері. Штучний інтелект може стати потужним інструментом для підвищення ефективності військових операцій, аналізу інформації та прийняття стратегічних рішень. Проте, важливо розуміти, що використання штучного інтелекту у воєнних конфліктах також породжує серйозні етичні, правові та гуманітарні питання. На сьогоднішній день, штучний інтелект вже інтегрований у різноманітні воєнні системи, включаючи автономну зброю, кібер-операції та системи прийняття рішень. Його використання може покращити ефективність та точність військових операцій, проте водночас викликає загрозу з точки зору прав людини. Розгортання смертоносних автономних систем зброї потребує ретельного вивчення їхніх можливих наслідків та відповідних міжнародних норм.

Крім того, важливо враховувати, що використання штучного інтелекту у воєнних конфліктах може підвищити ризик кібер-атак та маніпуляцій інформацією, що може призвести до серйозних наслідків для безпеки та стабільності в міжнародному співтоваристві.

Розроблення міжнародних стандартів та норм, які регулюватимуть використання штучного інтелекту у військових операціях є одним з основних завдань, які стоять перед сучасним суспільством. Необхідно створити механізми контролю та відповідальності, щоб гарантувати етичне та відповідальне використання цих технологій, забезпечуючи безпеку та захист прав людини у міжнародних збройних конфліктах.

Список використаних джерел

1. Cuypers M. Artificial Intelligence and International Humanitarian Law: Brothers in Arms or Rather the Opposite? *KU Leuven*. Last update: 05.04.2023. URL: <https://www.law.kuleuven.be/ai-summer-school/blogpost/Blogposts/international-humanitarian-law>

Ключові слова: міжнародний конфлікт, штучний інтелект, алгоритми штучного інтелекту, автоматизовані системи, військова операція, автономна система зброї.

Keywords: international conflict, artificial intelligence, artificial intelligence algorithms, automated systems, military operation, autonomous weapon system.

Мануйлова Катерина Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент*

Рудецька Поліна Андріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
студентка 4-о курсу навчання факультету судового та міжнародного права*

ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Геноцид, як злочин проти людства – є одним з найбільш жорстких порушень міжнародного права та права прав людини в цілому. За загально прийнятим правилом розуміння вбачається, що геноцид не лише впливає на мир та безпеку, а і на добробут людства. Внаслідок цього міжнародною спільнотою під егідою ООН було прийнято Конвенцію про запобігання злочину геноциду і покарання за нього [1].

За статтею 6 Римського статуту Міжнародного кримінального суду визначається, як «будь-яке з таких діянь, які вчинено з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку...» [2].

Однак попри всі наявні можливості та способи впливу на недопущення вчинення даних злочинів вважаємо, що дієвість механізмів притягнення до відповідальності на міжнародному рівні осіб, залежить від рівня приведення до відповідності національне законодавство, ратифікованим актам.

Не дивлячись на всі механізми захисту та попередження злочинів геноциду у XXI сторіччі є місце даному злочину. Так рф зловживаючи Міжнародною конвенцією про запобігання геноциду, намагається виправдати повномасштабне вторгнення захистом мешканців Донбасу від геноциду. Міжнародний суд ООН (далі – МС ООН) виніс своє рішення щодо попередніх зауважень рф щодо юрисдикції у справі про звинувачення в геноциді «України проти рф» про це йдеться у прес-релізі Суду [3]. МС ООН визнав, що він має юрисдикцію розглянути запит України щодо заяви про те, що вона не порушувала зобов'язань визначених Конвенцією, і що це клопотання є прийнятним.

Прикладом звернення до МС ООН є Південно-Африканська Республіка за обвинуваченнями Ізраїлю у ймовірних порушеннях зобов'язань іншими. Південна Африка намагається встановити юрисдикцію Суду на основі п. 1 ст. 36 Статуту МС ООН, тобто «до відання Суду належать усі справи, які будуть передані йому сторонами, і всі питання, спеціально передбачені Статутом ООН або чинними договорами і конвенціями» [4] та ст. 9 Конвенції про геноцид «суперечки між договірними сторонами по питанню тлумачення... передаються на розгляд Міжнародного Суду за вимогою кожної зі сторін у суперечці» [5], до якої приєдналися як ПАР, так і Ізраїль. Тож можна зробити висновок, що станом на 01.04.2024 року справа знаходиться